

U D O B Ř E M E S E ! A N E B O M Í S T N Í C H H O S T I N C Í C H A Z Á B A V Á C H

V převážně katolickém Sulkovci byly odedávna největšími svátky samozřejmě Velikonoce. Vánoce, kdy malebná krajina Vysočiny zpravidla zapadne sněhem, zase více prožívají jako svátky nejvelebnější, a také proto, že *je na to čas*.

V Sulkovci se slaví hody, a to 16. října na svatého Havla, který je patronem zdejšího kostela. V dřívějších dobách měly hody poněkud pestřejší průběh, během něhož se zachovávaly i některé dávné lidové zvyky, včetně symbolického stínání berana, které bylo v této oblasti vyhlášené. Na otázku, jak se dnes havelské hody slaví, zní stručná odpověď: *Ted' už vlastně nijak*. Ovšem v jednotlivých domácnostech nezapomínají připravit slavnostní oběd, třeba upéct kachnu či husu, cukroví, a pozvat rodinu.

Svátek Havla byl přitom považován za jakýsi mezník v každoročním životě této zemědělské obce, ale jistě nejen jí, neboť se považovalo se za samozřejmé, že do svatého Havla mají být sklizeny z polí brambory, hojně zde pěstované. Hody se podle pamětníků slavily naposled tak před padesáti lety. Pak jejich tradice skončila, na rozdíl od některých jiných okolních obcí, například Nedvězího nebo Víru, kde se hody konají dodnes. Kromě toho se v Sulkovci slaví druhou neděli v září také pout'.

Zvláště za první Československé republiky slavili obyvatelé obou obcí velmi upřímně státní svátky, výročí vzniku samostatné republiky, ale také narozeniny prezidenta Masaryka, pietně vzpomínali na padlé vojáky první světové války. V Polomi při takové příležitosti skládali zdejší mladíci slib republiky a také se hrávalo ochotnické divadlo.

Společenský život v našich obcích - Sulkovci a Polomi - se neobešel bez různých zábav a slavností. Jen stěží se dá věřit tvrzení letitých pamětníků z výrazně evangelické Polomi, že vzhledem k tomu, že se vždy měli co ohánět, na zábavu jim příliš volna nezbyvalo, či dokonce že ani na nějaký *besedy nebyl čas*.

V dobách minulých i poměrně nedávných se pořádaly mnohé taneční zábavy pro místní občany i jejich hosty a pro sousedy z okolních vsí. V lednu býval hasičský bál, organizovaný místní hasičskou jednotou, a také zde býval sousedský ples, na který zvali většinou zdejší hostinští, především pan Šimek, který někdy zajistil vojenskou kapelu dokonce až z Brna, jindy hrávaly dechovky z okolí.

Vedle těchto zábav a plesů bývaly v Sulkovci velmi oblíbené *krejčácké bály*, plesy pořádané zdejšími krejčími, kterých bylo ve vesnici poměrně hodně. Také u těchto bálů nevíme přesně, kdy se začaly pořádat, určitě však bývaly po celé meziválečné období a sulkovečtí krejčí na ně zvali své sousedy i přespolní ještě i po válce. V poválečném období začali v Sulkovci pořádat plesy a taneční zábavy místní mládežníci, jak se tu dodnes mluví o členech Československého, podějšího Socialistického svazu mládeže. Bály bývaly v místní škole od šedesátých do osmdesátých let.

A jen tak pro zábavu kdysi často muzicíroval v sulkovecké hospodě i zmíněný Josef Krčil zvaný *Fridolin*, který hrával na harmoniku prý neustále, a svou hru přerušoval jenom tehdy, když se potřeboval napít. Ale byl natolik dobrým muzikantem, že si jej zvali, aby hrál i na svatbách. Zdatní muzikanti jsou ovšem v Sulkovci dodnes, patří k nim zvláště František Dvořák a Karel Břenek.

Jinou oblíbenou zábavou, na kterou se Sulkovečtí těšili až do letního období, bývaly výlety, které ovšem nesměřovaly do vzdálených letovisek, ale do pěkných míst v blízkosti obce, jakým byly kdysi *Paseky* či místo za školou, nebo to zvané tradičně *U buku*. Jejich nejdůležitější součástí byla taneční zábava. V přírodě, pod širým nebem, byl totiž zřízen dřevěný nebo betonový parket, v bufetu se prodávalo občerstvení, hlavně párky, točilo se pivo a nalévala kořalka. Výlety pořádali zpravidla místní hasiči, nejčastěji dvakrát za léto. Tato pěkná tradice, typická pro staré časy se v pozměněné podobě uchovala dodneška.

Ani v Sulkovci nechybělo ochotnické divadlo, jehož počátky spadají do druhé poloviny 19. století. Bylo velmi oblíbeno za časů rakousko-uherské monarchie, stejně jako za první republiky a ještě i po válce, kdy i tuto nevšední podívanou nahradily jiné druhy zábavy. Hrávalo se ve zdejších hostincích, a to jak *U Jílků*, tak *U Šimků*, neboť oba hostince měly pódium. Kulisy si herci někdy zhotovovali sami, jindy je vozili od jiných spřátelených ochotníků z okolí, třeba z Lomnice u Tišnova. Divadelní představení, na které místní pamětníci zvláště vzpomínají, byla Lucerna od Aloise Jirásky. Paní Anna Jandlová říká: *To se hrálo u Šimků, takový malý divadýlko, teda nic velkého. To bylo vo té paní kněžně. Lucerna. Ale kdybyste věděli, já jsem tu Lucernu viděla v televizi, ale voni to nezahráli tak, jak to tady hráli ti hoši. To si dycky pamatuju Slávka Dvořákového, jak von to hrál. ... A ten Šimků – ten hrál toho mlynáře, ale to přece byl von jak když... teda vopravdu. Ty hasrmani jak hráli, to bylo. A tahle ta Růžena, ta hrála tu jednu, tu hopsandu takovou, tak to zehrála taky jak na toho*

hastrmana šla, to bylo ... To jsem povídala, že jsem to neviděla v televizi zahrát tak, jak to zahráli tady na tom maličkém plácku jenom.

V šedesátých letech se hrála oblíbená komedie Chudák manžel.

V Polomi bývala v letech první republiky hrána divadelní představení ve prospěch hasičského sboru. Zdejší ochotníci byli neobyčejně čilí, neboť za jediný rok dokázali nastudovat a sehrát hned několik představení. Například v roce 1929 pobavili své sousedy divadelními hrami Utrpením ku štěstí od Františka Bnohláka, Svědomí od Josefa Ležáka a Golgota od Josefa Mikšíčka.

Stejně tak v Sulkovci se hráli ve dvacátých letech zdejší ochotníci nejedno představení, jehož výtěžek připadl pokladně místního Sboru dobrovolných hasičů, jehož byl mnohý z herců sám členem. Například v roce 1922 oslavili státní svátek 28. října neboli Den svobody sehráním Vojnarky od Aloise Jiráska, přičemž *mravní i hmotný úspěch divadla byl značný*, představení se líbilo a hasiči si pochvalovali i zisk 360 Kč. V roce 1926 zahráli hru Dořina smrt.

Moderní doba s sebou přinesla na samém začátku šedesátých let i pokrok v podobě televize. Tehdy si ji pořídili i v Sulkovci a od té doby se postupně stala samozřejmostí v každé domácnosti. První televizor značky Rubín byl na místním národním výboře. Považovali jej za vymoženost společnou, určenou a dostupnou všem. Byl umístěn v takzvané Klubovně mladých. Její společné sledování jistě přispívalo ke stmelení kolektivu občanů, neboť na televizi nechodila jenom místní omladina, ale také starší generace, muži i ženy. Sulkovečtí fandové si nenechali ujít žádný významný hokejový zápas, zatímco když bylo krasobruslení, *to tam bábinky všechny chodily*. Společné sledování televize, která v Sulkovci nahrazovalo lidem kino, se ovšem muselo v zimním období náležitě připravit, především zabezpečením nezbytného otopu: *Musel se narychtovat koš polínek*. Společně se pobavit a poveselit se však Sulkovečtí i Polomští uměli i při jiných příležitostech. K nim vždy patřily i různé hostiny, vystrojované pro větší počet sousedů. Pamětníci dodnes umějí ocenit, že v poválečném období stmelovaly obyvatele našich obcí i společná setkání při výročních oslavách dožínek, pořádaných zemědělským družstvem, s obvyklým pohoštěním v podobě řízku a pití.

Ryze novodobým, současným způsobem zábavy spojené s pohoštěním a společným popitím je opékání prasete. K této hostině se schází v Sulkovci nejen omladina, ale i starší sousedé, třeba pracovníci společnosti SULPO, bývalého zemědělského družstva. Někdy sele opéká hostinský ve vlastní režii. Avšak zatímco družstevníci pořádali pečení selete v roce 1999 poprvé, místní mají v těchto hostinách už pěknou, přinejmenším pětiletou zkušenost. Navíc

nejde o nějakou výroční atrakci, ale o zábavu konanou mnohokrát za sezónu. Třeba v roce 1999 bylo opékání selete nejméně sedmkrát. Nutno také ocenit, jak opékání prasátka přispívá k posilování vztahů mezi obyvateli obce, k jejich sblížení, neboť taková nákladná a náročná akce vyžaduje součinnost a organizaci. Je jen potěšující, že se zde začíná vytvářet nová tradice.

Namáhavá práce na poli, na hospodářství či v lese, jakou odedávna vykonávali Sulkovečtí i Polomští, vyžadovala vždy náležité odpočívání a uvolnění. Napomáhalo mu pobesedování mezi sousedy a sousedkami a mužům pak zvláště posezení s přáteli u sklenice piva či kalíšku něčeho ostřejšího. Zdravě sebevědomý přístup k pití piva provází mnohý zápis do kroniky sulkoveckých hasičů už od samého počátku jejich sboru v roce 1887. Zdolání patřičného počtu beček, nazývaných něžně kořátka a čtvrtňátka, bylo považováno za hrdinství a stejně tak zdrojem oprávněné pýchy sulkoveckých bohatýrů v hasičských uniformách. O jejich výkonech podává v kronice pečlivé zprávy pan učitel Josef Kovářík, po několik desetiletí čelný představitel sulkoveckých hasičů, a jeho líčení dodnes udivuje nejen svou neotřelostí a barvitostí, stejně jako bodrým vtípem, ale také neskrývanou láskou k lahodnému pěnivému nápoji, stavěnou mužně na odív. Častá podrobná líčení pijácké udatnosti Sulkoveckých pak prolínají každoroční záznamy o hašení požárů, hasičských cvičeních a ostatním životě hasičského sboru po celou dobu jeho existence.

Jakkoli je v tomto ohledu obdobná kronika hasičů v Polomi, vedená od roku 1894, mnohem střídmější a doslova střízlivější, ani tamější obyvatelé nikdy nepohrdli dobrým pivem. Podle slov pamětníků si v Polomi ještě do začátku padesátých let 20. století dokonce vařili domácí pivo, které stáčeli do speciálních lahví, uzavíraných porculánovým vrškem. Ale tak tomu tehdy bylo i v Sulkovci a leckde jinde.

Víno, které se na Vysočině nerodí, a tudíž se v minulosti ani příliš nepilo, se podle sulkoveckých pamětníků začalo více pít až v meziválečných letech. Zasluhu o to měl populární Josef Krčil, přezdívaný Fridolin, který holdování tomuto nápoji v Sulkovci přímo zavedl. Jezdívá totiž do jižních vinorodých oblastí a ze svých cest jej vždycky přivezl demižónek, o který se rád podělil se svými sulkoveckými sousedy.

Zatímco Polomští kdysi vozili pálenku z Jimramova, obyvatelé Sulkovce si sami doma připravovali takzvanou *světlušku*. Tato svérázná kořalka vznikla smícháním lihu a vody, do čehož se přidával *jakýsi olejíček*. Dodnes někteří ze sulkoveckých rodáků vzpomínají, že výsledek byl *jak mléko*. Bodří Sulkovečtí však nepohrdli kalíškem kořalky ani v padesátých letech a nepochybně ani později, kdy měli jednu oblíbenou, kterou si sami nazvali *vopsíkačka*.

Byla to asi jen dvacetiprocentní pálenka. Pila se při kosení a její nezbytnost při namáhavé práci byla dokonce vyhlašována místním rozhlasem, zřízeným v té době. Dělo se tak ovšem kulantně, totiž s žertovnou metaforou, jak na to vzpomíná i dnešní starosta František Mareček: *Tak se hlásilo v rozhlase. Že muži pudou síc kosama na louky ty a ty, a aby si vzali brousek číslo deset. To aby každej měl desetikorunu na kořalku.* Společné popíjení s sebou neslo nejen dobrou pohodu a potřebné odpočinutí, ale také mnohou veselou příhodu, na kterou pak vzpomínali ještě po mnoha desetiletích, jak jsme toho svědky dodnes. Zvláště vděčnými objekty žertů a vtipů a současně hrdiny řady historek a vyprávění byli ti ze Sulkoveckých, kteří v opojení dávali průchod svým šprýmařským povahám a vymýšleli různé taškařice. Pamětníci dodneška vzpomínají na jisté dva sousedy, kteří jako nerozluční kamarádi spolu strávili v hospodě mnohý všední i sváteční večer, záminku si našli vždycky, třeba v podobě zapití úspěšného přežití některé z důležitých schůzí. Jejich okázalé projevy, při nichž hýřili vtipem, vedly ostatní štamgasty k tomu, že o nich vždycky říkali, že ti dva zase *mají vystoupení: Když byla nějaká schůza, tak voni měli spolu vystoupení, protože voba byli pod párou.*

Veselá povaha mnohých Sulkoveckých dodnes nalézá výraz i v žertovných a vtipných přípitcích, jakým je třeba moudrá pobídka, kterou rád užíval Josef Krčil: *Udobřeme se!* (aniž by se ovšem někdo na někoho zlobil), či mírně zpupné mužné přání: *Ať nám prsa rostou a ženský ať mají vztek!* Při přípitku stopkou slivovice můžeme zaslechnout praktickou radu, udílenou právě oné slze: *Rychle se tam schovej, přijde jich ještě hromada, ať tě neumačkají, případně Vejdi do života a neuškod', a udělej plac druhejm!*

Potřeba vhodného místa, kde by se mohli Sulkovečtí a Polomští sejít a posedět nad sklenicí piva a pobavit se mezi sebou, dala vzniknout v našich obcích patřičným zařízením, totiž hostincům. V Sulkovci býval už přinejmenším v 19. století, ale jeho počátky neznáme. V osmdesátých letech jsou četné zmínky v citované kronice zdejších hasičů o hospodě U Šimků, kde čacký sbor *po hasičsku* zlikvidoval nejedno *koťátko* či *čtvrťátko*.

Podle Chytilova Adresáře Moravy z roku 1911 byly tehdy v Sulkovci hostince dva, jeden provozoval Jan Šimek, druhý pak Ignát Jílek, který byl současně tkalcovským faktorem. Také v pozdějších dobách bývaly v Sulkovci dvě hospody. Dnešní pamětníci je nazývají podle dřívějších majitelů, jejichž rodiny však na nich zřejmě působily po více generací. Uprostřed obce bývala hospoda U Jílků, blíže příjezdu od Nyklovic pak hostinec U Šimků, který byl častým místem nejen večerního posezení ve všedních i svátečních dnech, ale také se tam konaly

taneční zábavy, hasičské bály a hrálo se ochotnické divadlo. Nejveselejší časy zažil podnik v meziválečném období.

Hostinec býval i v sousední Polomi. Na začátku 20. století patřil Štěpánu Ondráčkovi, který měl současně i obchod lnem, později se mu říkalo stejně jako jednomu ze sulkoveckých hostinců - U Šimků. I k polomským Šimkům se chodilo nejen posedět u piva, ale pořádaly se tu také taneční zábavy a bály, které zde bývaly až do padesátých let. Od té doby musejí Polomští vážit kroky za krčemným posezením do Sulkovce.

V posledních desetiletích zůstal ze všech hostinských podniků v obou obcích pouze sulkovecký hostinec U Šimků, v Polomi hospoda zanikla. Ožívají však v myslích nostalgicky vzpomínajících pamětníků, dávných štamgastů těchto krčem, kteří ovšem mnohé prožili i u sulkoveckých Šimků. Zvláště rádi si vybavují časy, kdy tam po svém mužiJílkovi vládla paní hostinská Hedvika. Tato moudrá žena jim sice někdy čepovala pivo pod míru, čili *dávala pod čáru*, ovšem v dobrém úmyslu, který jim nepokrytě ozřejmila rozvážnými slovy: *Abyste se, chlapi, neožrali, já to s váma myslím dobře!*

Tato energická žena zde obsluhovala hosty od konce sedmdesátých let do roku 1991, někdy i do pozdních nočních hodin, kdy si brala do výčepu pletení. *Za Hedviky v tom byl řád. Vona votvírala i ve všední den v devět a měla votevřený do jedné a večer znovu.* V oněch časech však hostinec nesloužil jenom k posezení a občerstvení, či k pořádání tanečních zábav a bálů, ale v jeho sále byla dlouho také síň tradic, vyzdobená velmi zdařilými fotografiemi Vysočiny. Po paní Hedvice zde krátce byl hostinským Miroslav Šimek, jemuž sulkovečtí štamgasti umístili na hospodu zbrusu nový firemní štít s výmluvným nápisem Hostinec u Pintrády. Za tuto přezdívku si krčmář mohl sám, neboť takto často oslovoval své hosty.

V současnosti však tento hostinec jeho nový provozovatel Pavel Fikes otvírá pouze o víkendech, což zdejší sousedy vede k hledání náhradních řešení. K posilnění potřebným životabudičem jim slouží místní prodejny smíšeného zboží, kde si mohou dát skleničku, které někteří přezdívají poeticky *ranní rosa* anebo taky *psí štěk*, jindy jí nazývají krycím jménem *mandarinková šťáva*. Jiní pak nakupují slivovici z Kunštátu, vypálenou v tamější Chalupníkově palírně.

Nejde však ani tak o obstarání alkoholu, jako spíše o možnost posezení a přátelského pobesedování všech, jimž pouze sporadicky otevřený hostinec rozhodně nestačí. Tradičně družné prostředí krčmy si proto někteří nahradili po svém. Zatímco v Polomi si občas narazí

bečku v *osvěžovně*, kterou si zřídili ve zdejší hasičské zbrojnici, sulkovecký kroužek přátel sdružený kolem Emila Břenka si našel velmi útulné a nad jiné pohostinné útočiště ve staré dřevěné *Chaloupce* uprostřed obce, vtipně přezdívané *Základna*. Ovšem setkání v tomto stavení nejsou ničím novým. Už v meziválečném období zde byl obchod, říkalo se tu *U Martenzů*, a v něm se v neděli pravidelně scházeli někteří sulkovečtí hospodáři, když šli z kostela. Prodávala se a také nalévala žitná, koňak a slivovice, a proto se tomuto obchodu přezdívalo *flaštičkovej šenk*.

Na tuto pěknou tradici navázali v posledních letech někteří Sulkovečtí, kteří se tu scházejí v podvečer o sobotách či nedělích a hlavně v neděli po kostele na kus řeči, prodchnuté vzpomínkami na staré dobré časy, ale také hodnocením ryze současného dění v tomto koutu Vysočiny i leckde jinde. K závažnosti těchto besed jistě přispívá i skutečnost, že sem občas rád zaskočí na pár slov sám starosta Sulkovce, pan František Mareček.

Dlužno dodat, že vstřícnému prostředí *Základny* vděčí autoři této knihy za mnohou zásadní informaci o životě v Sulkovci a Polomi i v širším okolí obou obcí.